

הורה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך: מי שסיים את תפילתו ועדיין לא פסע לאחוריו, אסור לדבר אפילו בדברי תורה ותפילה. ולא מועיל שיזיז את רגליו מעט, דלא נחשב עקירת רגליים, משום שצריך לפסוע לאחוריו.

אבל אומר עם הציבור כל מה שאומרים יחד בסדר התפילה. ואף כשאומרים תהלים בסיום יאמרו עמהם. ("הליכות שלמה" ח' לא)

מעשה מדהים אודות הגאון רבי דב מאיר אייזנשטיין, מפארי חכמי ירושלים, סיפר בנו: "כששוחרר הכותל המערבי בשנת תשכ"ז, הלכו רבים להתפלל שם. הייתי ילד והלכתי עם אבי. הדרך היתה שביל צר שפונה ממוקשים. לפתע נעצרה תנועת האנשים עקב מוקש שנמצא על הדרך, כולם חיכו שיבואו לפנותו.

ההמתנה לקחה זמן רב והשמש נסתה לשקוע, על כן נעמדו רבים להתפלל מנחה. גם אבי מורי נעמד בצד השביל ושקע בתפילתו. והנה נשמע קול נפץ אדיר שזעזע את ליבות כולם, המוקש פוצץ ותנועת האנשים המשיכה במהלכה.

אבי מורי עוד היה באמצע תפילתו ומשסיים שאל אותי: 'נו, מה עם המוקש? פוצץ כבר?' כל כך היה שקוע בתפילתו עד שלא שמע כלל את קול הנפץ והתכונה שמסביב.

(נטעי אדם)

סיפר האדמו"ר ה"ברך משה" מסאטמר: כ"ק זקני רבי שלום אליעזר מרצפרט החזיק בביתו בחדר הספרים ארגז קטן שבור. פעם שאלתי מה חשיבותו של אותו ארגז שמחזיק אותו בביתו על אף היותו שבור ומרוצץ...

ענה לי: "הארגז הזה חשוב בעיני מאד!" כי פעם אחת בא אחיו הגדול הרבי משינווא לבקר בעירו והתאכסן בביתו. בבוקר כשאמר ברכת התורה עמד ליד הארגז הזה ומגודל ההתלהבות והדבקות דפק בידי על הארגז עד שנשבר לשברים, והיה הדבר לפלא בעיני כי דפנותיו היו עבות כטפח והרבי משינווא בגודל התלהבותו לא הרגיש כלל בדבר!

(קובץ עץ חיים" י"ג עמ' ר"ז)

השבו יחול יום הזכרון לאדמו"ר משינווא, ה"דברי יחזקאל", ו' טבת תרנ"ט.

"ואת יהודה שלח לפניו ... לתקן לו בית תלמוד"

רעיון יסודה של ישיבת "פורת יוסף" יצא משולחנו של ריש גלותא דבבל, רבינו יוסף חיים, ה"בן איש חי". כאשר נכנס אליו הנגיד המפורסם ר' יוסף אברהם שלום ושאל לדעתו על רעיונו לתרום לבניית בית חולים בירושלים עיר הקודש

השיבו הבא"ח: "עדיף שתקים בית חולים לרפואת הנשמה, ותבנה ישיבה ובית מדרש מול מקום המקדש בירושלים!"

ואיך גידלו שם את צעירי התלמידים, תעיד העובדה המופלאה שסיפר הגאון רבי יצחק אבא שאול, כי מעט אחרי הכנסו לישיבה והוא בן י"ב שנה, קרא לו אחיו רבי בן ציון והורה לו ללמוד היטב את הש"ך הארוך ב"חושן משפט" סימן שפ"ו, העוסק בעניני גרמא וגרמי, והוא יבחנו על זה בהבנה, ואחר כך יעלו לראש הישיבה, הגאון רבי עזרא עטיה שידבר איתו על זה בלימוד!

(יועל אליהו)

סיפר הג"ר ישראל בונדהיים: פעם בקשו לצרף לישיבת "קול תורה" ר"מ חדש. הר"מ החדש שאל את ראש הישיבה, הגאון רבי ברוך קונשטט 'האם במשרה הזו אני יכול להתעלות?' בלשונו האם אני יכול לעשות שטייגן?

אמר לו הרב קונשטט תשובה אופיינית ופשוטה: "הישיבה לא נועדה להעלות את הרמ"ם, היא נוצרה להעלות את הבחורים!" (בכנס הבוגרים הגדול של ישיבת "קול תורה" מוצ"ש וראת תשס"ז)

יורא את העגלות אשר שלח יוסף ... ותחי רוח יעקב - נזכר באיזה פרק פרש הימנו, ואמר בלבו, יודע אני שבפרק עגלה ערופה פרש ממני יוסף, אמר להם אם אתם יודעים באיזה פרק פרש ממני אני מאמין לכם, אף יוסף היה יודע באיזה פרק פרש הימנו, מה עשה יוסף, נתן להם עגלות.

הג"ר יהודה קולודצקי נכנס צעיר לימים ללמוד בישיבת גרודנה, באותה עת הגאון רבי ישראל זאב גוסטמן מבחירי הישיבה עמד לפני חתונתו. באחד הימים ניגש לשאול אותו אודות התוס' הידוע ביבמות בענין 'קנין פירות כקנין הגוף'. (סו. ד"ה אלמנה)

עברו עשרות שנים, נפגשו שניהם בארוע. הרב קולודצקי ניגש אליו והציג את עצמו. הרב גוסטמן לא זכר אותו, שהרי הם היו יחד רק מספר חודשים בישיבה והרב קולודצקי היה מצעירי הלומדים.

הרב קולודצקי ניסה להזכירו, ניסה בכה ובכה אך הרב גוסטמן לא נזכר. ואז אמר: דיברנו על תוס' ביבמות 'קנין פירות...' והנה אורו עיניו של הרב גוסטמן: **'אהה, אתה תוס' ביבמות 'קנין פירות כקנין הגוף'...**

(נר לשולחן שבת" מפי הרה"ג בן המשפחה)

"ויבך על צואריו - שהיה קורא את שמע". (מ"ו כ"ט רש"י)

השומע ציבור שקורין קריאת שמע, צריך לומר עמהם פסוק ראשון של ק"ש ו"ברוך שם כבוד", כדי שלא יראה כאילו אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם הציבור. (או"ח ס"ה ב' ועיי"ש, אג"מ ג' פ"ט)

נסתפק הפת"ש האם בק"ש כגון זו יכול לקרוא בלי כוונה. (ס"ה ו') **ויש לעיין** כשנכנס לבית הכנסת ומצא שהציבור עומד בשמע ישראל שבהוצאת ספר תורה, או בקרבנות, או קדושה של מוסף, או יום כיפור קטן ותפילת נעילה, **יש שכתבו** שיש גם בזה חיוב לומר עם הציבור, כיון שכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים. (ערוה"ש ס"ו ו')

ויש שכתבו שלא נוהגים לומר בהם שמע ישראל עם הציבור. (יאר לציין ב' מ"ה ח, הגר"ח קניבסקי "אשי ישראל" כ"קצ"ז)

הגאון רבי נתן גשטטנר כתב: כאשר הילדים בת"ת אומרים 'שמע ישראל' נכון שהמלמדים יאמרו עמהם. (שו"ת "להורות נתן" י"א ד')

ולא אותי קראת יעקב. (יזמא יט:)

בעת אמירת פרשה ראשונה בקריאת שמע אין להפסיק, לרמוז, או לקרוץ (ס"ג ו'), וכפי שמצינו אצל יעקב, שאף שחלק כבוד למלכות לא הפסיק ולא נפל על צוארי יוסף. (מהרש"א יזמא יט: ט"ז ס"ו א')

ואפילו לדבר מצוה אין להפסיק ולרמוז. (משנ"ב ס"ג י"ז) אלא לצורך כוונת ק"ש (ס"א ו') או לרמוז כדי למנוע עשיית איסור. (ריטב"א יזמא יט:)

נסתפקו באמירת קריאת שמע שלא לצאת ידי חובה שנזכרו לעיל, כגון בעת שהציבור עומד בק"ש, או בק"ש שעל המיטה, אם גם אז אסור לרמוז? (אשי ישראל" כ' הערה ע"א ו"ל עפ"י הפת"ש הנ"ל)

המג"א כתב בשם הרדב"ז: כהן העומד באמצע תפילתו והגיע שליח ציבור לנשיאת כפים, צריך הכהן להפסיק בתפילתו ולעלות לדוכן לקיים מצוות נשיאת כפים דהיא מהתורה.

ולכאורה צריך עיון בזה, דכיון שהוא מתפלל מקיים בזה מצוה מהתורה, ומדוע לא נאמר "העוסק במצוה פטור מן המצוה", וכידוע דין זה נאמר גם בעוסק במצוה שאינה חיובית.

ואמנם ה"אליהו רבא" מפקפק בעיקר ההיתר להפסיק באמצע התפילה, דאף שתפילה דרבנן, אפשר והעמידו חכמים דבריהם אפילו במקום עשה דאורייתא לבטלה בשב ואל תעשה.

חידש הגאון רבי אריה לייב פומרנצ'יק שאם עומד באמצע ברכת "שומע תפילה" לכל הדעות מותר להפסיק ולעלות לדוכן! ואין זה הפסק, שהרי ב"שומע תפילה" מותר לאדם לשאול כל צרכיו ולהוסיף בקשות, וברכת כהנים היא גם בקשה, שהרי מתפללים שה' יברך את ישראל. ועצם ההליכה אינה הפסק, כדברי רבינו יונה דכתב דהליכה בתפילה אינה הפסק. (עמק ברכה" ד')

טורף טורף יוסף? לא - עוד יוסף חי!

לאחר חורבנה הנורא של ישיבת "פורת יוסף" בעיר העתיקה בשנת תש"ח על ידי הלגיון הירדני ימח שמם ... לא יאבה ה' סלוח להם, אשר הוסכם עימם שלא לפתוח באש על אזרחים לא עמדו בסיכום וחיילי הרשע הירדני פתחו באש תופת על הישיבה בחמת זעם. וללא רחם כילו חמתם על עצים ואבנים והפכו לתילי עפר את ארמונות הישיבה.

נכנס הגאון רבי יהודה צדקה לבית הגאון רבי עזרא שרם וראה אותו כשהוא יושב על הארץ כשקריעה בבגדו ואפר על ראשו ואומר קינות, אמר רבי עזרא לרבי יהודה שהוא אבל על חורבן הישיבה, מיד נתיישב גם רבי יהודה על הארץ, חלץ נעליו וקרע קריעה וקוננו שניהם יחד. כך סיפר הגאון רבי אליעזר יהודה וולדנברג שנכנס לבית וראה מחזה נורא זה.

כעשרים שנה אחר כך, בנו, הג"ר אברהם שרם יזם ולחם במסירות נפש והצליח אחרי מאמצים רבים להניח את אבן הפינה לבנין ישיבת "פורת יוסף" באותו המקום בו נחרבה.

קם רבי יהודה צדקה וזעק מנהמת לבו הטהור: "חשבנו, הנה טורף טורף יוסף, אך לא, הנה עוד יוסף חי!" (ויעל אליהו)

סיפר הגאון רבי יעקב אדלשטיין: כשעמד לפתוח את הישיבה ברמת השרון שאל את מרן ה"חזון איש" באיזה שפה ללמד, והשיב: "בעברית!" - משני טעמים - א. בשביל בחורים ספרדים. ב. בשביל האשכנזים ילידי הארץ שאינם מבינים אידיש.

אחר זמן הלכו להתרים גביר מפורסם [רבי יעקב הלפרין] עבור הישיבה. כששמע שמלמדים שם בעברית, סירב לתרום. באו וסיפרו על כך לחזו"א, השיב להם: "אני כבר אעשה שכן יתן!"

לא עברו ימים מועטים ולרבי יעקב אדלשטיין נולד בן, וכיבד את מרן בסנדקאות. שלח החזו"א להודיע לאותו הגביר כי ברצונו לנסוע לרמת השרון. הזדרז הגביר, הזמין מונית ונסעו.

כשהגיעו לרמת השרון אמר ה"חזון איש" כי ברצונו לערוך ביקור בישיבה, הגיעו שניהם לישיבה. מאז הבין אותו גביר שצריכים לתת כסף לישיבה. (שערי אהרן ח"ו קונטרס מעשה אי"ש)

השבוע יחול יום הזכרון לגאון רבי יעקב רישר רבה של מץ, בעל ה"חק יעקב" ושו"ת "שבות יעקב", ו' טבת תצ"ג

לתקן לו בית תלמוד

מעשה באחד מנדיבי ארץ שהתנדב ליתן סך מסויים לפרנס חבורת תלמידי חכמים ששמו נתפרסם בעולם לחסידים ואנשי מעשה. אחרי שנתיים נתגלה כי לא היה תוכם כברם ורובם הלכו בדרך לא טובה, חוץ ממעט שנשארו בתמימותם.

שאל הנדיב אם כדי לקיים את נדרו צריך לתת את מלוא הסכום שנתחייב, או לתת לפי ערך האנשים אשר הולכים בתום לבבם?

השיב ה"שבות יעקב": הנה יגעתי ולא מצאתי בכל הצדדים לבטל את הנדר הזה בלי התרת חכם, ואף אם לכאורה הדבר נראה כנדרי טעות, אך אולי בשעת הנדר הם היו כהוגן ורק אחר כך החמיצו. אמנם, מעתה יתן בכל שנה לפי ערך אותם אלו שנשארו בצדקתם.

(שו"ת "שבות יעקב ח"א ע"ב)

נשאל ה"שבות יעקב": "על שמקרוב הנהיגו יחידי סגולה להתאסף בחצות ליל בבית הכנסת ולקונן על החורבן, וקמו עליהם עוררים, שאין זה ראוי, כי אולי יש בכך יוהרא?"

והשיב: יחיד ירא שמים הרוצה להחמיר על עצמו בהצנע לכת זכור לטוב ואין בו משום יוהרא, דכיון שעושה זאת בצנעה ניכר מתוך מעשיו שאינו עושה כן בגלל יוהרא. אך לדעתי ברבים אין לעשות תפילה כזו, דכבר תקנו חכמים סדר שלש תפילות ביום, והמוסיף איזו תפילה בציבור עובר משום 'בל תוסיף'.

ובפרט מי שתורתו אומנותו, ודאי יש בזה חשש ביטול תורה, ואם ירבה כל כך בתפילה מתי תעשה תורתו?!... ואם רוצה להרבות בתפילה, יאמר תהלים, שהוא כעוסק בתורה ויש באמירתם סגולות רבות. ובודאי יחיד יכול להוסיף בתפילתו כפי צורכו, וגם ציבור על צרה, אך אין לחדש תפילה קבועה בציבור.

ומה שמובא 'הלוואי שיתפלל אדם כל היום' - נאמר ביחיד ובתפילת נדבה אם יכול לחדש ולכוון בה. (שו"ת "שבות יעקב ח"ב מ"ד)

וה"ברכי יוסף" השיג דאין דבריו מוכרחים, ובאזנינו שמענו ובעינינו ראינו בכמה עיירות פשט המנהג להיפוך. (אר"ח א' ג')

'זאת יהודה שלח לפניו...'

סיפר הגאון רבי יהודה עדס שפעם הביא לביקור אצל כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג נגיד גדול בשם אלברט מצרי. "כאשר נכנסנו קם מרן זיע"א מלוא קומתו והחל לשוחח עמי בחביבות ובמלוא הכבוד אף שהייתי אברך צעיר. אני רמזתי שמאחורי נמצא העשיר שהזמין הביקור, אך רבינו לא התייחס אליו, נתן לו ידו לשלום על קצה אצבעותיו ותו לא, והמשיך לדבר עמי בלימוד... כל כך החשיב את לימוד התורה.

כעבור זמן הייתי אצל אדמו"ר אחר, שהבאתי גם אליו את אותו נגיד. הכניסו לחדרו את הנגיד תחילה, רק כעבור רבע שעה נזכרו להכניס גם אותי... (בציילא דמהימנותא שופטים תשס"ט)

הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ כשנשאל על סדרי עדיפויות בנוגע לשתי ישיבות גדולות, המליץ על ישיבה אחת והסביר: "שם ידוע שמכבדים מאד אחד את השני, וצריך להעדיף מקום כזה, שכן הדבר מסייע מאד לעליה בלימוד." (דרכי חיים" שס"ה)

מעשה בחבורת יידיים שקיבלו ב"קשר אמיץ" לקום כל בוקר בהשכמה, להודות ולהלל בספר תהלים. כל אחד מבני החבורה נדר שאם לא יקום יקנס בשלש פרוטות, זולת אם יהיה אנוס.

עבר זמן ואחד מבני החבורה ביטל את התקשרותו, כיון שבימי החורף בני החבורה השכימו קודם זמן הנחת תפילין, והוא נוהג על פי הזוהר שמזהיר לצאת מהבית לבית הכנסת עטור בתפילין וטלית. נשאלה השאלה: האם חייב אותו יחיד לשלם את הקנס?

השיב המהר"ם מלובלין: נדר זה הינו בטעות, כי הענין מוכיח שכל התקשרותם נעשתה לשם מצוה, והיו סבורים שלא יבואו על ידה להמנע ממצוות אחרות, ועכשיו שנודע לו שעל ידה יתבטל ממצות לבישת טלית ותפילין בדרך לבית הכנסת, הרי יצא שכרו בהפסדו, על כן גם את הקנס לא ישלם. (שו"ת "מהר"ם מלובלין" ל"ד)

על פסק זה נחלק ה"נחלת שבעה", וכתב דכיון שהוא הולך לבית הכנסת קודם זמן חיוב ציצית ותפילין אין קפידא בזה... (ו' ועיי"ש)

ה"שבות יעקב" דחה את השגתו, וכתב דכיון שהיחיד הזה רוצה לעשות מצוה מן המובחר, להתנהג על פי הזוהר כהנהגת האר"י היו נדר בטעות, ונמצא שדברי המהר"ם נכונים בלי פקפוק. (ח"א ע"ב)